

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

לפני **כבוד השופטת ארנה לוי**

עותר **גלעד פרנקן**
ע"י ב"כ עוה"ד שלמה ציפורי ואריאל חברון, הסניגוריה הצבאית המחוזית

נגד

משיב **ראש המטה הכללי, רא"ל אביב כוכבי**
ע"י ב"כ עו"ד תמר שריאל, פמת"א

פסק דין

רקע

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

1. לפניי עתירה כנגד החלטת המשיב מיום 23.7.20 לדחות את ערעור העותר על החלטת ראש אגף כוח אדם בצה"ל, האלוף מוטי אלמוז (להלן: "ראש אכ"א") מיום 25.5.20 לנקוט צעדים פיקודיים חריפים נגד העותר. צעדים אלו הם הדחת העותר, שהיה במועדים הרלוונטיים מפקד בסיס מצ"ח באר שבע, מכל תפקיד פיקודי ומכל תפקיד במצ"ח לפרק זמן בלתי מוגבל ועיכוב קידומו למשך שש שנים. הרקע להחלטות אלו הוא ארוע התאבדותו של סמל ניר לובטון ז"ל (להלן: "המנוח").
2. בפתח הדברים ייאמר כי בית המשפט משתתף בצערה הכבד של משפחת המנוח על הארוע הטראגי והכואב שארע. הכאב והזעזוע על אבדו של המנוח, שהיה, כך עולה ממסמכי התיק, חייל ערכי ומסור שחתר למצוינות ואדם חברותי, חכם, טוב לב, מכבד ואהוב על חבריו, הוא עצום וקשה.
3. העובדות הרלוונטיות, שאינן שנויות במחלוקת, תתוארנה להלן. העובדות נלמדות בעיקר ממסמכים ותחקירים שנערכו במסגרת הצבא וכן מתגובה מקדמית שהגישה פרקליטות המדינה בשם הפצ"ר והתובע הצבאי הראשי ביום 9.9.20 בבג"ץ 6745/19 שהוגש על ידי הורי המנוח כנגד הפצ"ר ומשיבים נוספים, בהם העותר (להלן: "תגובת הפצ"ר").

ארוע ההתאבדות

4. ביום 11.1.19 נמצא המנוח, יליד 1999, לוחם חי"ר בחטיבת גבעתי, שהיה באותו המועד חניך בהכשרת מפקדים בבית הספר למקצועות החי"ר (ביסל"ח 17), כשהוא ללא רוח חיים בשטח הררי סמוך ליחידתו ולצידו נשקו האישי.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1
2 .5 לפי פקודות הצבא בכל מקרה של מות חייל נפתחת חקירת מצ"ח על מנת לברר מהן הנסיבות
3 שהובילו למותו והאם קמה אחריות משפטית לגורמים צבאיים ביחס למקרה המוות.
4
5 .6 במקרה זה התברר שביום 9.1.19, יומיים לפני מציאת גופת המנוח, זומן המנוח למצ"ח באר שבע
6 לצורך בחינת גיוסו כמקור וכי שיחת הטלפון האחרונה שקיים המנוח הייתה לרכז המודיעין סמ"ר
7 ג' ביחידת מצ"ח באר שבע, שניסה לגייסו כמקור. לפיכך, הוחלט כי החקירה תתבצע על ידי היחידה
8 לחקירות פנים (להלן: "היחק"פ"), יחידה המקבילה למחלקה לחקירות שוטרים במשרד המשפטים,
9 ולא על ידי מצ"ח. היחק"פ אמונה על ניהול חקירות ביחס לחשדות לבצוע עבירות על ידי שוטרים
10 צבאיים, ובכלל זה אנשי מצ"ח, ויש לה עצמאות מקצועית מלאה. בראש היחידה עומד קצין מילואים
11 בדרגת אלוף משנה, בעל ניסיון עשיר בחקירות מורכבות. היחידה אינה מהווה חלק מהמשרה
12 הצבאית אלא כפופה ישירות לראש אכ"א.
13
14 .7 חקירות רגישות ומורכבות של היחק"פ מלוות על ידי התביעה הצבאית הראשית וכך היה גם ביחס
15 לחקירה זו לכל אורכה. מוסכם הן על העותר והן על המשיב, כי חקירת היחק"פ הייתה יסודית,
16 מקיפה ומקצועית. במסגרת החקירה נגבו עשרות עדויות ובוצעו פעולות חקירה מגוונות. נוסף על כך,
17 נערכו מספר השלמות חקירה, לאחר בחינת חומר הראיות על ידי התביעה הצבאית ולאחר פגישות
18 שנערכו גם עם הורי המנוח. כפי שעולה מתגובת הפצ"ר, ממצאי החקירה נבחנו על ידי הגורמים
19 הבכירים ביותר במערכת אכיפת החוק בצה"ל, לרבות התובע הצבאי הראשי והפרקליט הצבאי
20 הראשי, באופן יסודי ומעמיק. במסגרת זו נערכו ישיבות רבות בהן נבחנו שאלות עובדתיות
21 ומשפטיות שהתעוררו.
22
23 .8 ממצאי חקירת היחק"פ העלו כי במהלך קורס הכשרת המפקדים אותו עבר המנוח הוא זומן
24 באמצעות מפקדיו למצ"ח על ידי רכז המודיעין סמ"ר ג', ששירת באותה עת בבסיס מצ"ח באר שבע.
25 זימונו של המנוח נעשה לאחר ששמו עלה במסגרת עבודת גורמי המודיעין. הזימון אושר על ידי הגורם
26 שצריך היה לאשרו כנדרש. מטרת הזימון הייתה לבחון אפשרות לגייס המנוח כמקור מודיעיני של
27 מצ"ח. סמ"ר ג' יצר קשר עם סגן מפקד הגדוד של המנוח, מסר לו שהוא רוצה לזמן את המנוח
28 לחקירה, מבלי למסור את נושא החקירה, כמקובל במקרים דומים, וביקש אישור לכך. מפקד הגדוד
29 אישר הגעת המנוח למצ"ח.
30
31 .9 חקירת היחק"פ העלתה כי זימונו של המנוח למצ"ח נעשה באופן שעלה בקנה אחד עם ההנחיות
32 המקצועיות של מצ"ח בנושא. כך, לפני זימונו של המנוח נערכו במצ"ח בדיקות רקע רלוונטיות על
33 ידי גורמי ההערכה בבסיס מצ"ח באר שבע ובהן נמצא, בין היתר, שאין ברישומי הצבא תיעוד לכך
34 שהמנוח טופל על ידי גורמי בריאות הנפש או שהוא סובל מקושי כלשהו בהקשר זה. עוד נמצא
35 בחקירת היחק"פ, כי טרם זימון המנוח לחקירה סמ"ר ג' לא היה צריך, לפי ההנחיות המקצועיות
36 שחלו עליו, לעדכן על אודות הזימון את העותר וגם לא מפקדים אחרים (מפקד מרחב דרום במצ"ח ;

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 קצין המודיעין של מרחב דרום במצ"ח ורמ"ח הערכה במרחב דרום במצ"ח). עדכון כזה אכן לא
2 נערך.
3
- 4 10. ביום 9.1.19 נפגש המנוח עם סמ"ר ג'. באותה עת סמ"ר ג' היה עדיין בשלב החפיפה שלו בתפקיד
5 וכחונך שלו שימש סמ"ר א', רכז מודיעין נוסף בבסיס מצ"ח ב"ש שחנך אותו באופן מקצועי (סמ"ר
6 ג' וסמ"ר א' יכונו בהמשך גם "רכזי המודיעין"). סמ"ר א' נכח במהלך הפגישה בשני פרקי זמן קצרים.
7 בתום פגישה בת כשעתיים הסכים המנוח לשמש מקור של מצ"ח, חתם על מסמך המביע הסכמתו
8 ומסר מידע מודיעיני לגבי מספר חיילים שהכיר. צוין בהקשר זה כי קצין המודיעין של מרחב דרום
9 במצ"ח ששימש המנחה המקצועי של סמ"ר ג' וסמ"ר א' העיד כי נכח עם סמ"ר ג' במספר פגישות
10 אחרות עם חיילים שתכליתן גיוס מקורות והתרשם שסמ"ר ג' הוא "מקצוען, בוגר ויוצר אווירה נוחה
11 בחדר".
- 12
- 13 11. לאחר הפגישה במצ"ח נסע המנוח לביתו של חברו, ג.א., וסיפר לו על אודותיה. ג.א. העיד כי המנוח
14 היה לחוץ, לא רגוע ומבוהל מאד אך לאחר ששוחח טלפונית עם חבר אחר (ס.מ.) ועם סמ"ר ג' יצא
15 מעודד חזרה לבסיס. בשיחה זו עם סמ"ר ג' (השיחות בין סמ"ר ג' למנוח הוקלטו במכשיר הטלפון
16 הנייד של סמ"ר ג') אמר המנוח לסמ"ר ג' כי הוא מתחרט על הדברים שאמר, כי אינו יכול לשתף
17 פעולה, כי אינו יכול לחזור לבסיס וכי "אני רוצה לקפוץ על איזה אוטובוס....אני רוצה קב"ן...אני
18 לא יודע מה לעשות". סמ"ר ג' ביקש לחזור אל המנוח ולאחר שהתייעץ טלפונית עם סמ"ר א' הם
19 סיכמו שיש מקום להפסיק את היותו של המנוח מקור של מצ"ח. בהמשך לכך נערכה שיחה נוספת
20 בין המנוח לסמ"ר ג', כחצי שעה לאחר השיחה הקודמת. בשיחה זו חזר המנוח על מצוקתו. סמ"ר ג'
21 השיב לו: "בסדר, אין בעיה, בוא תמחק את מה שהיה אחי, הכל בסדר...הכל בסדר תחזור לבסיס
22 אתה לא רוצה שנהיה בקשר הכל יהיה בסדר הכל טוב". המנוח שוב חזר על הדברים: "אני חושב
23 לקפוץ לאיזה אוטובוס לא אני לא יכול" וכן: "אני לא מסוגל לחזור לבסיס עכשיו אני לא מסוגל אני
24 נראה לי דופק נפקדות" וסמ"ר ג' השיב לו: "לא נעבוד ביחד הכל בסדר אמרתי לך אני לא מכריח
25 אף אחד, לא מכריח אף אחד...הכל בסדר, לא תיכנס לחקירה, תחזור לבסיס, הכל בסדר, אנחנו לא
26 נעבוד ביחד, אתה רוצה תמחק את המספר שלי, הכל בסדר...אני מבין עם מי אני מדבר, אני מבין
27 את הבן אדם, הכל בסדר, תחזור ל- 17, הכל טוב". וכן: "אנחנו מבטלים אחי לא מדברים יותר, לא
28 כלום, הכל בסדר...הטופס הזה לא שווה כלום". סמ"ר ג' סיים השיחה ואמר למנוח: "אני זמין אם
29 אתה צריך משהו" והמנוח השיב: "טוב, תודה".
30
- 31 12. לאחר שיחה זו רשם סמ"ר ג' לסמ"ר א' הודעת WhatsApp במכשירו הסלולארי: "הוא לא יהיה
32 מקור, אחי הוא שוקל להתאבד". סמ"ר א' הגיב בזלזול: "הכל טוב שיזדיין אז". השניים המשיכו
33 בשיח שגרתיו ולא דיווחו על כך לאיש ממפקדיהם או למפקדיו של המנוח, זאת למרות החובה לעשות
34 כן בהתאם לפקודת מטכ"ל 33.0219 "טיפול בחייל הנמצא במצוקה נפשית" ומכוח ההוראות
35 המקצועיות של מצ"ח.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1
2 13. ג.א., חברו של המנוח, מסר, כאמור, בחקירתו כי לאחר שיחות אלו המנוח יצא מעודד בדרכו לבסיס.
3 ג.א. לא סבר כי מצבו של המנוח באותה עת חייב עדכון גורם נוסף או נקיטת צעדים כלשהם.
4
5 14. המנוח שב לבסיסו באותו היום. לאחר שובו מפקד הכיתה שלו התקשר לשאול לשלומו לאחר שהיה
6 במצ"ח. המנוח השיב לו ש"היה בסדר". מפקד הכיתה העיד כי לא התרשם מדבר חריג כלשהו
7 במהלך השיחה. באותו הערב השתתף המנוח בפעילות שגרתית ביחידה וחניך בהכשרה מסר כי
8 המנוח התבדח במהלך שיעור באותו הערב והאווירה הייתה חיובית.
9
10 15. למחרת, 10.1.19, התייצב המנוח לתורנות מטבח בשעה 06:00 לערך. הוא והתורנים ששהו עמו
11 שוחררו להפסקת צהריים סמוך לשעה 13:30. עם היציאה להפסקה פנה המנוח לכיוון השק"ם לבדו
12 ובשעה 13:34 התקשר לחברו ס.מ. והשניים סיכמו כי יתראו למחרת. מהחקירה עלה כי סמוך לפני
13 השעה 14:00 שוחח המנוח עם חייל אחר, אף הוא חניך בהכשרה, וסיפר לו על אודות הפגישה במצ"ח
14 יום קודם לכן. הוא סיפר לו כי אמר דברים שלא היה צריך לומר וכי מסר שמות כדי שישחררו אותו
15 ובהם גם את שמו של אותו חייל. השיחה הייתה טעונה וקצרה ואותו חייל מסר כי היה בהלם ואמר
16 למנוח כי אינו מאמין שעשה זאת.
17
18 16. סמוך לאחר שיחה זו התקשר המנוח לחברו ג.א. וסיפר לו שקשה לו. ג.א. התרשם שמצבו הנפשי של
19 המנוח התערער מאז שנפגשו ביום האתמול. הוא מסר שהופתע מהשיחה ומהחמרת מצבו הנפשי של
20 המנוח וכי לא הצליח להרגיע את המנוח.
21
22 17. לאחר מספר דקות, בשעה 14:15 התקשר המנוח פעם נוספת לחברו ס.מ. שמסר בעדותו כי התרשם
23 שהמנוח מצוברח ומבוהל אך לא שיתף אותו במחשבות על פגיעה עצמית.
24
25 18. בשעה 14:58 התקשר המנוח שוב לסמ"ר ג'. הוא אמר לו: "אני רוצה רק להגיד לך שאני מקווה
26 שתפסיקו עם השיטה הזאת ו...זהו". סמ"ר ג' השיב: "טוב, עוד משהו ניב?". המנוח השיב: "לא".
27 וסמ"ר ג' הוסיף: "ואני רק רוצה להזכיר לך שכל מה שהיה בשיחה נשאר בינינו ככה או ככה כן?".
28 המנוח השיב: "ברור". סמ"ר ג' הוסיף ואמר: "אה?" והמנוח השיב: "כן, כן". דקות ספורות לאחר
29 מכן שלח סמ"ר ג' את ההקלטה של השיחה לסמ"ר א' והביע דאגה שהמנוח יחשוף את דבר גיוסו
30 כמקור בקרב חיילים ביחידתו.
31
32 19. המנוח נדרש לשוב לתורנות בסיום הפסקת הצהריים, בשעה 16:30, אך לא שב אליה. מפקדיו לא
33 קיבלו על כך דיווח מאנשי המטבח, שלא הבחינו בהיעדרותו. בשעה 17:00 לערך נשמעה בבסיס ירייה
34 בודדת שמקורה לא ידוע.
35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 20. בשעה 20:00 התחוויר למפקדיו של המנוח כי לא ניתן למצוא אותו בבסיס. בשעה 22:30 החלו
2 חיפושים נרחבים יותר אחריו. בהמשך הועבר דיווח למצ"ח ולמשטרת ישראל ובמהלך הלילה אנשי
3 מצ"ח באר שבע, בפיקודו של העותר, הצטרפו לחיפושים.
4
5 21. כאשר התקבל הדיווח על היעדרותו של המנוח העותר, כאמור, כלל לא ידע, ולא היה אמור לדעת,
6 שהמנוח היה בקשר עם גורמי המודיעין בבסיסו. במסגרת החיפושים נמסר לו כי המנוח היה בחקירה
7 במצ"ח כמה ימים לפני כן ובעקבות זאת מצא העותר כי המנוח נפגש עם סמ"ר ג'. במהלך הלילה,
8 פנה העותר לסמ"ר ג' וביקש ממנו לספר על הפגישה עם המנוח והשניים שוחחו ביניהם. סמ"ר ג'
9 סיפר לעותר על הפגישה עם המנוח וכן שלח לו את הקלטות השיחות עם המנוח. במהלך הלילה שלח
10 סמ"ר ג' לסמ"ר א' את הקלטות השיחות והשניים התכתבו ביניהם בהודעות WhatsApp. במסגרת
11 התכתבות זו רשמו כך: "דבר אחד גרוע, שלא אמרנו לאף אחד שהוא רוצה להתאבד" והביעו דאגה
12 מהאפשרות שהמנוח אכן נטל את חייו. השניים לא שיתפו את מפקדיהם בחששות אלו.
13
14 22. ביום 11.1.19 בשעה 10:15 לערך נמצא המנוח כשהוא ירוי בראשו וללא רוח חיים. לצדו נמצאו מספר
15 חפצים אישיים וביניהם דף מפנקס שבו נרשמו דברי פרידה ממשפחתו, ללא פירוט הסיבות למעשה
16 האובדני.
17

ממצאי החקירות וועדות הבדיקה

- 18
19
20 23. ממצאי חקירת היחיק"פ העלו כי המנוח ככל הנראה שם קץ לחייו בעקבות מצוקה נפשית אליה נקלע
21 בהמשך לניסיון לגייסו כמקור של מצ"ח. נמצא כי רכזי המודיעין סמ"ר ג' וסמ"ר א' חרגו מפקודות
22 הצבא בכך שלא דיווחו בזמן אמת למפקדיהם על מצוקתו הנפשית של המנוח וכן הסתירו
23 התרשמותם ממצבו הנפשי גם בעת החיפושים אחר המנוח כאשר מפקדיהם ביקשו לקבל מידע בעניין
24 זה. ממצאים אלו הועברו לבחינת התביעה הצבאית אשר החליטה להעמיד לדין פלילי את שני רכזי
25 המודיעין בגין אי הדיווח והסתרת המידע. נמצא כי אין מקום להעמידם לדין בגין עבירות בעלות
26 קשר סיבתי למות המנוח.
27
28 24. ביום 12.9.19 הוגשו כנגד רכזי המודיעין כתבי אישום בבית הדין הצבאי המחוזי. העותר הוא אחד
29 מעדי התביעה. ההליכים הפליליים נגד רכזי המודיעין עוכבו בשלב זה נוכח צו ביניים שניתן בבג"ץ
30 6745/19 בעתירה שהגישה משפחת המנוח ביום 15.10.19. במסגרת העתירה ביקשה משפחת המנוח
31 לתקן את כתבי האישום שהוגשו נגד רכזי המודיעין באופן שייחסו להם אחריות פלילית למות המנוח
32 וכן להורות על מיצוי החקירה בדבר אחריות גורמים נוספים במצ"ח למות המנוח, ובכלל זה העותר.
33
34 25. ממצאי חקירת יחיק"פ לא הצביעו על פגם כלשהו בהתנהגות ובהתנהלות העותר ביחס לארוע מות
35 המנוח וגם לא ביחס לאופן בו התנהלה היחידה בפיקודו. כפי שעולה גם מתגובת הפצ"ר - העותר

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 כלל לא ידע על גיוסו של המנוח כמקור וגם לא נדרש היה לדעת על כך לפי ההנחיות המקצועיות,
2 שלא חיבו אישור של מפקד בסיס מצ"ח לזימון חייל לפגישה מסוג זה. לא הייתה כל חובה ליידע
3 את העותר בנוגע למועמדים לגיוס כמקורות.
- 4
5 26. עוד התברר בחקירה כי ביום 7.1.19, יומיים בלבד לפני פגישת רכזי המודיעין עם המנוח, קיים העותר
6 פגישת עבודה תקופתית עם גורמי המודיעין בבסיס שעליו פיקד, כפי שנהג לקיים פעמיים בחודש.
7 בפגישה זו, בה נכחו גם רכזי המודיעין, העותר הזכיר והתריע כי יש לעדכן אותו ואת קצין המודיעין
8 של המרחב "בכל ארוע חריג לגבי מקור/ מועמד לגיוס, כוונות אובדניות, מקור שהוטרו מניית וכו',
9 כל דבר חריג" (עותק סיכום הפגישה צורף לעתירה). בניגוד להנחיה זו, כאמור, רכזי המודיעין לא
10 דיווחו לעותר על המצוקה שהביע המנוח.
- 11
12 27. נקבע בחקירה כי אף כאשר התקבל דיווח מיחידת המנוח על היעדרותו - העותר לא ידע שהמנוח גויס
13 כמקור ולכן לא יכול היה לדווח על כך למפקדי המנוח. רק בשעה 02:44 ולאחר שנערכו חיפושים
14 נרחבים במהלכם נקט העותר גישה אקטיבית וערך בירורים ובדיקות לגבי המנוח - נודע לו דבר
15 הפגישה עם רכזי המודיעין. רכזי המודיעין לא דיווחו לעותר בשום שלב על החשש שהמנוח יפגע
16 בעצמו והוא קיבל מהם דיווח חסר וחלקי.
- 17
18 28. עם הגשת כתבי האישום נגד רכזי המודיעין, בספטמבר 2019, נערכו שלושה תחקירים פיקודיים על
19 ידי מפקח מרחב מצח דרום (קצין בדרגת סא"ל), מפקד מצ"ח (קצין בדרגת אלי"ם) וקצין המשטרה
20 הצבאית הראשי (קצין בדרגת תא"ל). במסגרת התחקירים נבחנה ההתנהלות הפיקודית והמקצועית
21 של בעלי התפקידים השונים ביחידות מצ"ח, לרבות התנהלות העותר.
- 22
23 29. כל התחקירים הפיקודיים לא העלו כל פגם בתפקודו ובהתנהלותו הפיקודית והמקצועית של העותר
24 ביחס לכל שלבי האיתור, הגיוס והניסיון להפעלת המנוח כמקור, בשלב החיפושים אחר המנוח
25 ובכל התקופה בה שימש כמפקד מצ"ח ב"ש ומפקדם של שני רכזי המודיעין. מהתחקירים עלה כי
26 העותר פעל על פי ההנחיות וההוראות המחייבות שנהגו באותה העת במצ"ח ואף למעלה מכך, לרבות
27 בעניין ריענון חובת רכזי המודיעין לדווח על כל אירוע חריג או חשש לכוונה אובדנית במהלך גיוס
28 והפעלה של מקורות. נקבע כי "לא ניכר כל פער בהליך ההסבה של [סמ"ר ג'] שכן בוצע בהתאם
29 לאמור בהנחיית מ' מצ"ח מס'...כפי שנוסחה נכון ליום האירוע" וכן: "באירוע הספציפי, למול
30 הנחיית מ' מצ"ח מס'... – אתירת מקורות, גיוס והפעלה, כפי שהייתה קיימת במועד האירוע, לא
31 נמצא כל פגם בהליך האיתור ו/או האתירה וכן, לא נמצאו פערים בהנחיה הנוגעים לטיפול בסימני
32 מצוקה מצד מקורות מודיעיניים ו/או מועמדים לגיוס מודיעיניים". ולסיכום: "ניכר כי בבסיס האירוע
33 עומדות חריגות מנהלים כתובים וידועים מצד המעורבים הישירים. לא נמצאו פערים ביחס לגיוס
34 המנוח כמקור מודיעיני, לטיפול בו כנעדר או להליך ההסבה והחניכה של [סמ"ר ג'] למול הנחיות
35 מ' מצ"ח נכון למועד הארוע, לרבות ההנחיות הנוגעות לטיפול בסימני מצוקה מצד מקורות ו/או

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 מועמדים לגיוס מודיעיני". ממצאי התחקירים אושרו על ידי מפקד מצ"ח ומפקד חיל המשטרה
2 הצבאית.
- 3
- 4 30. זאת ועוד. לא רק שלא נמצא כל דופי בהתנהלות העותר, אלא שהתחקירים אף שיבחו את התנהלותו
5 בכל הנוגע לחיפושים אחר המנוח ונקבע כך: "הטיפול בהיעדרותו של המנוח נעשה באופן מקצועי
6 ונחוש, ללא כל פערים, בכל אחד משלביו – החל בקבלת הדיווח ע"י מ' הבסיס וע"י תורני הבסיס
7 (כאמור, במקביל), דרך ההנחיות לטיפול וכלה באיתור גופתו של המנוח בשת"פ עם היחידה, מ"י,
8 ויחידת אית"ן".
- 9
- 10 31. בכל הנוגע להליך ההכשרה של סמ"ר ג' צוין כי סמ"ר ג' התגייס בשנת 2016 ועבר קורס חוקרים,
11 קורס הסמכת עבירות הונאה וקורס חקירות מתקדם. בתחילת דרכו שירת כחוקר במרחב מצ"ח
12 צפון ולאחר מכן עבר לשרת ביחידה המרכזית לחקירות מיוחדות (ימל"ם) בצוות פשעים. לקראת
13 מועד שחרורו משירות סדיר ולאור הצטיינותו ויכולותיו האישיות נמצא מתאים לשירות קבע
14 ביחידת מצ"ח כנגד מודיעין בבסיס מצ"ח באר שבע. כיון שלא עסק קודם לכן בתחום המודיעין
15 הוחלט כי יעבור הליך הסבה עוד קודם גיוסו לקבע. הוא הוצמד לרס"ר י' קמ"ן הימל"ם לטובת
16 חניכה והסבה לעולם המודיעין. את החפיפה הראשונית בימל"ם סיים באוקטובר 2018 ואז הוצב
17 במרחב מצ"ח דרום לתחילת חפיפה במרחב. עם הגעתו התקיימה שיחת פתיחה ותיאום ציפיות עם
18 רס"ר א', קצין המודיעין של המרחב אשר אחראי מקצועית על רכזי המודיעין. בשיחה זו הובהר
19 לסמ"ר ג' כי למרות שעבר חניכה בימל"ם הוא ימשיך בתהליך גם במרחב, כאשר סמ"ר א', שהיה
20 באותה העת הרכז הוותיק והמקצועי במרחב, יהא החופף הצמוד אליו. סמ"ר א' אף שימש באותה
21 עת כמ"מ קמ"ן הבסיס. הובהר לסמ"ר ג' כי חל עליו איסור להיכנס בגפו לגיוס וכי כל פעולה שיעשה
22 חייבת ליווי ובקרה של החופף שלו. דגש מיוחד ניתן בשיחה על עדכונים בדבר אירועים חריגים, כאשר
23 הודגש שיש חובה לדווח על כל אירוע חריג הן בציר הפיקודי למפקד הבסיס והן בציר המקצועי
24 לקמ"ן המרחב. החפיפה נמשכה תקופה ארוכה יותר מזו הקבועה בהנחיית מפקד מצ"ח. סמ"ר ג'
25 נכנס לשירות קבע בראשית דצמבר 2018 ועם כניסתו לתפקיד קיבל את הפיקוד על צוות המודיעין
26 והבילוש בבסיס והיה אחראי על הצוות בהקשרים פיקודיים. ביום 7.1.19 בפ"ע רכזי מודיעין נאמר
27 לסמ"ר ג' כי הוא בשלבי סיום החניכה ועליו למלא הטפסים הנדרשים לטובת סיום התהליך כיון
28 שהוא מוכן ובשל לתפקד באופן עצמאי. סמ"ר ג' היה אמור לעבור מבחן הסמכה במפקדת מצ"ח.
29 המבחן נערך רק לאחר האירוע.
- 30
- 31 32. צוות בדיקה נוסף לבחינה מערכתית בנושא גיוס מקורות על ידי מצ"ח והפעלתם הוקם על ידי הפצ"ר
32 וראש אכ"א בראשות מר אריק ברבינג ("צוות מודיעין"). תפקידו של צוות זה היה לבחון בראייה
33 מערכתית וכוללת את הליכי ההכשרה והחניכה של רכזי מודיעין, את בדיקות הרקע שנעשות לגבי
34 מועמדים לגיוס כמקורות מודיעיניים, את אופי השיח עם מועמדים לגיוס ועם מקורות מודיעיניים
35 ואופן תיעודו ואת אופן הפעלתם באופן שוטף. הצוות נדרש לעשות כן במנותק מהנסיבות הנוגעות

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 למות המנוח ולא התייחס לעובדות הנוגעות למות המנוח. ממסקנות והמלצות הצוות עלה כי התגלו
2 בעיות רוחביות בכלל יחידות מצ"ח בכל הקשור לאיתור, גיוס והפעלה של מקורות במצ"ח, הסמכת
3 רכזי מודיעין ובקרת מפקדי היחידות על עבודתם. בעקבות המלצות אלו שונו ההנחיות בנושאים
4 אלו.

5
6 33. ועדת בדיקה נוספת הוקמה על ידי מפקד זרוע היבשה, על מנת לבחון את ההתנהלות והתפקוד של
7 מפקדי המנוח בבית הספר למקצועות החי"ר. ועדה זו לא התייחסה לנושא תפקוד העותר. ועדה זו
8 מצאה ליקויים בהתנהלות מפקדיו הישירים של המנוח בביסל"ח. אלו ננזפו נזיפה פיקודית לאחר
9 מכן.

ההליכים כנגד העותר

10
11
12
13 34. העותר, יליד 1987, משרת בצה"ל כ – 15 שנים ומילא שורת תפקידים במצ"ח. הוא החל שירותו
14 כחוקר פלילי בבסיס מצ"ח שרון ולאחר מכן מלא תפקידים פיקודיים שונים במצ"ח ובהם מפקד
15 בסיס מצ"ח ירושלים, ראש מפלג תשאול בימל"ם וראש מדור חקירת תביעות שטחים בענף נזיקין
16 וחקירות, אגף היועמ"ש למערכת הביטחון. במהלך השירות קיבל העותר מספר תעודות הערכה
17 והצטיינות. בין היתר, בשנת 2006 קיבל תעודת הצטיינות לרגל יום העצמאות ממפקד מצ"ח. בשנת
18 2008 היה העותר מצטיין מפקד מצ"ח לאותה השנה ובשנת 2012 זכה לאות הצטיינות מראש אכ"א
19 לרגל יום העצמאות. העותר הוא בוגר בהצטיינות של לימודי תואר ראשון למשפטים ותואר שני
20 במנהל עסקים באוניברסיטת בר אילן.

21
22 35. לעתירה צורפו מכתבים רבים של מפקדים ופקודים של העותר לאורך 15 שנות שירותו ובהם שבחים
23 רבים לעותר, ליכולותיו הפיקודיות, המקצועיות, תכונותיו ואישיותו, רצינותו והקפדתו על ערכי
24 צה"ל.

25
26 36. העותר החל תפקידו כמפקד מצ"ח באר שבע במאי 2018. במאי 2019, מספר חודשים לאחר האירוע
27 ובשים לב לכך שחקירת יח"פ וממצאי יתר ועדות הבדיקה לא העלו כל דופי בהתנהלות העותר,
28 כאמור, הודיע לו מפקד מצ"ח כי הוחלט על קידומו לתפקיד סגן ממ"ר דרום ומפקד הימ"ר, תפקיד
29 לקראת קידום לדרגת סא"ל.

30
31 37. בספטמבר 2019 החל העותר תפקידו החדש כסגן ממ"ר דרום ומפקד הימ"ר ושימש בו בהצלחה.
32 בחודש ינואר 2020 התבשר העותר כי ימ"ר דרום בפיקודו נבחרה כיחידה המצטיינת של מצ"ח. ביום
33 19.5.20 דורג העותר בדירוג הגבוה ביותר בדירוג החיילי של המשטרה הצבאית, דירוג א' – אופק
34 רחוק. מפקדו רשם כך: "הקצין מבצע בהצלחה רבה 2 תפקידים – סגן מפקד מרחב ומפקד ימ"ר.
35 הקצין מפגין ידע רב בתחום החקירות והמודיעין, ערכי פיקוד, מסור ומוערך מאד במרחב וביחידת

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 מצ"ח. מאז כניסתו לתפקיד עשה שינויים רבים, שותף פעיל לכל מה שנעשה במרחב ותורם רבות
2 מניסיונו האישי". הדירוג נקבע על ידי קמצ"ר לאחר התייעצות פורום אל"מים של חיל המשטרה
3 הצבאית. במשוב סוציומטרי אישי לקראת קידומו נרשם על ידי מספר מעריכים בין היתר: "האדם
4 הכי מקצועי במרחב, תמיד מרגיש נוח ונכון לפנות אליו בכל שעה לכל עניין... יודע תמיד לתת מענה
5 בצורה ברורה וכה"; "מקצועי מאד, דואג לפרטים הקטנים..."; "מצליח לשלב אישי ומקצועי
6 ולהכיל את כל סגל המרחב"; "מפקד ערכי, שתמיד זמין ומסייע בכל עת לכל בעיה"; "מפקד בעל
7 ידע מקצועי מאד רב, התנסה בכל סוגי החקירות ותמיד יודע לתת מענה איכותי"; "חיילי מעריכים
8 אותו וכך גם אנשי המרחב"; "יורד לפרטים הקטנים בכל משימה, כך שדבר לא מתפספס"; "רציני,
9 אחראי, מקצוען. מסייע ופועל רבות להצלחת המרחב".
- 10
11 38. באוקטובר 2019, כאמור, הוגשה עתירת משפחת המנוח לבג"ץ.
- 12
13 39. סמוך לאותה העת קצין המשטרה הצבאית הראשי החליט לשלוח את העותר למרכז הערכה
14 לסא"לים. היציאה למרכז ההערכה טעונה אישור מוקדם של ראש אכ"א. הבקשה הובאה בפני ראש
15 אכ"א בדצמבר 2019. ראש אכ"א עיכב את אישור הבקשה בשל אירוע התאבדות המנוח.
- 16
17 40. ביום 13.5.20 בשעות הערב, כששה עשר חודשים לאחר האירוע, זומן העותר באופן פתאומי לפגישה
18 עם ראש אכ"א ליום המחרת, כאשר לא נמסרו לו פרטים על מטרת הפגישה. למחרת, ביום 14.5.20,
19 נפגש העותר עם ראש אכ"א. במהלך פגישה זו הודיע ראש אכ"א לעותר באופן מפתיע כי הוא סבור
20 שהעותר הוא האחראי הישיר למות המנוח וכי לדעתו העותר יכול היה למנוע את מות המנוח. ראש
21 אכ"א אמר לעותר, לדבריו, כי הוא אינו מקבל את עמדת הפרקליטות הצבאית והתחקירים
22 הפיקודיים במצ"ח שקבעו שלעותר אין אחריות למות המנוח ולא נפל דופי בהתנהלותו. הוא הדגיש
23 כי הוא מתכנן לנקוט כנגד העותר צעדים פיקודיים קשים, ולדברי העותר נאמר לו: "תדע שמשמעות
24 ההדחה זה שמחר בבוקר אתה מחזיר את הדברים ועוזב את צה"ל". הפגישה הקשה הסתיימה בכך
25 שראש אכ"א אמר לעותר שבמהלך סוף השבוע ועד יום 18.5.20 הוא יחשוב איזה צעד פיקודי הוא
26 ינקוט נגדו כאשר בכל מקרה הצעד יהיה חמור. לאחר מכן התברר לעותר כי הסיבה לפגישה הבהולה
27 הייתה כי מוקדם יותר באותו היום הוצגו למשיב ממצאי הבדיקות שנערכו ביחס למות המנוח.
28
- 29 41. העותר פנה באופן מידי לייצוג משפטי וביום 17.5.20 פנה בא כוחו בכתב לראש אכ"א. במכתב זה
30 נרשם כי העותר הופתע מאד מדבריו של ראש אכ"א כיון שלא נמצא כל כשל בתפקודו באירוע ולא
31 הוצגה בפניו התשתית הראייתית החדשה שעליה מתבסס ראש אכ"א. נטען כי זכויות העותר נפגעו,
32 לא נמסרו לו מראש כוונות ראש אכ"א, לא הודעה לו התשתית הראייתית העובדתית החדשה, לא
33 נמסרו לו מראש הנימוקים לשקול נקיטת צעדים פיקודיים, לא ניתנה לו שהות סבירה לממש זכות
34 טיעון ולא ברור מדוע נקבעו סד זמנים כה קצר כאשר מדובר על אירוע שארע לפני יותר משנה.
35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

42. בעקבות פנייה זו עוכבה החלטת ראש אכ"א וביום 20.5.20 הודיע היועץ המשפטי של אכ"א לב"כ העותר כי הפגישה היוותה רק "שיח מפקדים מקדים" וכי נקיסת צעדים פיקודיים תהיה לפי פקודות הצבא. ב"כ העותר פנה ביום 21.5.20 במכתב נוסף לראש אכ"א ובו תמצית נימוקי העותר בכל הנוגע לטענה כי נפלו פגמים בהתנהלותו.

43. ביום 24.5.20 הועבר לעותר מכתב שכותרתו: "זימון לשימוע – הליך הדחה". במכתב נאמר כי ראש אכ"א שוקל להדיח את העותר ולקבוע קביעות לגבי המשך קידומו נוכח נסיבות מעורבותו באירוע מותו של המנוח והתרשמות ראש אכ"א כי "לא מימשת את אחריותך הפיקודית הבסיסית ואף רחוק מכך". הזימון היה ליום המחרת.

ההחלטות מושא העתירה

44. ביום 25.5.20 התקיים הליך השימוע. מיד לאחר מכן, באותו היום, ניתנה החלטת ראש אכ"א והוצא על ידו כתב הדחה בהתאם לנוהל 3.0226 "השעיה והדחה" (להלן: "נוהל ההדחה"). בהחלטה נרשם כי התנהגות העותר מהווה "חריגה מאמות המידה הנדרשות מחייל בדרגתו או במעמדו בצבא, או שיש בה משום סטייה בולטת מהנדרש מחייל במילוי תפקידו, פגיעה בטוהר המידות או בערכי הצבא". נימוקי ההחלטה שנרשמו הם:

"לאור נסיבות מעורבות הקצין בארוע מותו של רב"ט ניב לובטון ז"ל, מצאתי כי הקצין לא מימש את אחריותו הפיקודית בהליכי פיקוח ובקרה נאותים, ותחת אחריותו הפיקודית הופרו נהלים מחייבים ביחידה באווירה שאפשרה לתקלה כה חמורה לצמוח ביחידה שהיא תחת פיקודו הישירה. לאחר שעיינתי בחומרים הרלוונטיים, שוחחתי עם מפקדיו של הקצין, שמעתי את דברי הקצין, ונתתי משקל אף ללקיחת האחריות מצדו, מצאתי כי הקצין סטה בהתנהגותו סטייה בולטת מהנדרש מקצין במילוי תפקידו וכי התנהגותו חורגת מאמות המידה הנדרשות מקצין בדרגתו ובמעמדו, וכי יש בה משום פגיעה בטוהר המידות ובערכי הצבא. לפיכך, החלטתי להדיח את הקצין מכל תפקיד פיקודי ומכל תפקיד במצ"ח, לאור חומרת החריגה של מעשי הקצין מהסטנדרט הערכי והמקצועי הראוי. נוסף על החלטת ההדחה כאמור קבעתי, במסגרת סמכותי במישור הפיקודי, כי קידומו של הקצין יעוכב למשך 6 שנים מיום קבלת החלטה זו".

45. מיד לאחר מכן ובאותו היום פורסמה הודעת דובר צה"ל, בה נרשם כך:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 62787-08-20 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 "בימים האחרונים הוצגו לראש המטה הכללי, רב אלוף אביב כוכבי,
2 ממצאי הבדיקה שנערכה ביחס לנסיבות מותו של לוחם צה"ל, רב טוראי
3 ניב לובטון ז"ל, חניך בקורס מ"כים, יום אחרי שנעשה ניסיון לגייסו
4 כמקור על ידי שני רכזי מודיעין של המשטרה הצבאית החוקרת בשנת
5 2019. הממצאים הוצגו על ידי ראש אגף כוח האדם, אלוף מוטי אלמוז,
6 ומפקד זרוע היבשה, אלוף יואל סטריק. כמו כן, הוצגה לרמטכ"ל עבודת
7 צוות מומחים מיוחד בראשות אריק ברבינג, בנושא גיוס מקורות במצ"ח
8 ותצורת הפעלתם. חברי הצוות מונו על ידי ראש אגף כוח האדם, אלוף
9 מוטי אלמוז, והפרקליט הצבאי הראשי, אלוף שרון אפק, ומילאו בעבר
10 תפקידים בכירים בגופי המודיעין, ביטחון ואכיפת החוק. הרמטכ"ל
11 קבע שמדובר בארוע חמור שהסתיים במותו הטראגי של לוחם, והדגיש
12 כי "העיקרון המוביל בצה"ל הנו "האדם יקר". זהו עיקרון אשר חייב
13 להנחות את כל המפקדים והחיילים. מעקרון זה נגזר הציווי להיות רגיש
14 לאדם, לדאוג לצרכיו ולטפל בכל ארוע בחרדת קודש וביראת חיים".

15
16 בהמשך ההודעה נרשם:

17
18 "הרמטכ"ל קיבל באופן מלא את כלל הלקחים, המסקנות וההמלצות
19 שהוצגו על ידי ראש אגף כוח האדם, אלוף מוטי אלמוז, מפקד זרוע
20 היבשה, אלוף יואל סטריק, וחברי צוות המומחים".

21 ובהמשך:

22
23 "כמו כן, הרמטכ"ל אישר צעדים פיקודיים עליהם המליץ ראש אגף כוח
24 האדם. להלן פירוט הצעדים הפיקודיים: מפקד מצ"ח באר שבע
25 (הקודם), קצין בדרגת רב סרן, הודח מיחידת מצ"ח, לא ישרת בתפקידי
26 פיקוד וקידומו יעוכב למשך שש שנים, זאת בגין אחריותו הפיקודית
27 לארועים".

28
29 הצעדים הפיקודיים הנוספים אותם אישר הרמטכ"ל הם – נזיפה למפקד מרחב דרום במצ"ח, קצין
30 בדרגת סגן אלוף, ונזיפה פיקודית לשרשרת הפיקוד בביסל"ח בעת הארוע בשל תפקוד לא מספק
31 בשלב חיפושי המנוח: מפקד החטיבה, מפקד הגדוד ומפקד הפלוגה.

32
33 46. מהאמור לעיל עולה כי אישור המשיב לנקיטת הצעדים הפיקודיים ניתן, כאמור, מיד עם מתן החלטת
34 ראש אכ"א להדיח את העותר ולפני מיצוי זכות הערעור הנתונה לעותר בפני המשיב.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1
2 47. יוער, כי בהתאם למסלול השירות בצבא כפי שנקבע בשנים האחרונות, קצין בדרגת רב סרן שהשלים
3 14 שנים או יותר של שירות קבע ולא קודם לדרגת סגן אלוף (או הוצב בתפקיד שהוגדר "רב סרן
4 בכיר", תפקיד שלטענת העותר לא קיים בחיל המשטרה הצבאית) לא יוכל להמשיך בשירות קבע.
5 משמעות ההחלטה היא כי אם עד ינואר 2023 העותר לא יקודם – הוא ישוחרר מהשירות.
6
7 48. לאחר מתן החלטת ראש אכ"א פנה אליו ב"כ העותר ביום 26.5.20 בבקשה למתן הנמקה והבהרות
8 להחלטה. ביום 3.6.20 ניתנה תשובת ראש אכ"א לבקשה. בתשובה זו נרשם כי ביחידה עליה פיקד
9 העותר: "התקיימו נורמות פסולות, הקשורות בהימנעות מהלכות פיקוד בסיסי ומתן כבוד הראוי
10 לבאים בממשק עם היחידה, כבני אדם. לעמדת ראש אכ"א, אווירה פסולה ביחידה אינה נוצרת
11 מאליה. היא נוצרת מקום שבו מפקדים, בחוסר עשייתם, מאפשרים לה להתפתח. כך ארע לעמדת
12 ראש אכ"א ביחידה עליה פיקד רס"ן פרנקן, והדבר בא לידי ביטוי, למשל, במתן הכינוי...לרב"ט
13 לובטון בעת הניסיון לגייס אותו כמקור. בהתאם, רס"ן פרנקן כשל במימוש אחריותו הפיקודית.
14 יש קו ישיר וברור בין הנורמות הפסולות בקרב פקודיו של גלעד לבין חוסר עשייתו הפיקודית".
15
16 49. ביום 7.6.20 נערך סיכום ראיון עם העותר, נוכח החלטת ההדחה. בסיכום הריאיון רשם מפקד
17 המרחב: "מדובר בקצין מוערך מאד, אשר ביצע שורה של תפקידים משמעותיים ביחידת מצ"ח.
18 בתפקידו האחרון הוביל את הימ"ר לשיאים חדשים ובמקביל ביצע תפקיד של סגן מפקד הימ"ר
19 באופן ראוי לציון...הודיתי לקצין על שירותו המשמעותי ביחידת מצ"ח בכלל ובתפקידו האחרון
20 בפרט, אותו ביצע בצורה יוצאת דופן, תוך הפגנת מקצועיות, נחישות, יצירתיות ויכולות פיקוד
21 וניהול גבוהות".
22
23 50. ביום 9.6.20 פנה העותר בערעור למשיב על החלטת ראש אכ"א בהתאם לסעיף 58 לנוהל ההדחה.
24 במסגרת הערעור נטען גם, כטענת סף, כי המשיב מנוע מלדון בערעור על החלטת ראש אכ"א כיוון
25 שכבר אישר את ההחלטה ללא כל הסתייגות עוד לפני הגשת הערעור, ולו בשל מראית פני הצדק.
26
27 51. ביום 23.7.20 ניתנה החלטת המשיב, היא ההחלטה מושא העתירה. במסגרת ההחלטה שדחתה
28 הערעור נרשם כי לא ניתן להתעלם מאחריות העותר "ביחס להפרת הנהלים בבסיס מצ"ח עליו
29 פיקד, ולאווירה שנוצרה ביחידה שתחת פיקודו ואשר אפשרה את התקלות אשר בוצעו על ידי רכזי
30 המודיעין". נרשם כי על מפקדי צה"ל ליישם "הליכי פיקוח ובקרה נאותים על הנעשה ביחידתם",
31 כי עקרון "האדם יקר" הופר על ידי רכזי המודיעין וכי העותר נושא באחריות לכך כמפקד הבסיס.
32 נטען כי ממצאי הבדיקות שנערכו "הצביעו על מספר תקלות ושגיאות שארעו בבסיס מצ"ח ב"ש,
33 אשר החמורה שבהן היא אופן התנהלות רכזי המודיעין ששרתו תחת פיקודו של מרשכם. כמי
34 ששירת כמפקד הבסיס בו פעלו הרכזים והיה ממונה עליהם, נושא מרשכם באחריות פיקודית
35 ישירה לפערים החמורים שנמצאו באופן פעולת הרכזים בכל הנוגע לקשר עם המנוח ולהליכי
36 העדכון והדיווח...משעה שפעילות זו נעשתה ע"י הרכזים שעה ששרתו תחת פיקודו של מרשכם,

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 הרי שהוא נושא באחריות פיקודית ביחס לארועים". לגבי עיתוי מועד קבלת החלטת ראש אכ"א
2 הוסבר כי "ההחלטה על הכוונה להדיח את מרשכם התקבלה ימים ספורים לאחר שהוצגו לרמטכ"ל
3 הממצאים בעניין נסיבות מותו של רב"ט לובטון ז"ל, כמו גם עבודת צוות המומחים בנושא גיוס
4 מקורות במצ"ח". ביחס לטענה כי המשיב מנוע מלדון בעצמו בערעור נאמר כי המשיב נתן אישור
5 עקרוני לנקיטת הצעדים הפיקודיים אך אין בכך כדי לפסול אותו מלדון בערעור על הצעדים שנקטו.
6
7 52. ביום 29.7.20 פנה ב"כ העותר בבקשה למתן הבהרה להחלטת המשיב לגבי ה"תקלות והשגיאות"
8 שארעו בבסיס מצ"ח ב"ש, כפי שנאמר בהחלטת המשיב. ביום 19.8.20 ניתנה תשובת המשיב ובה
9 נרשם: "הכשלים נגעו בפרט להתנהלות גורמי המודיעין בבסיס, לרבות פעולות גיוס שבוצעו על ידי
10 רכזים שאינם בעלי הסמכה מתאימה ואי דיווח על חייל שהיה במצוקה נפשית, וכן העדר בקרה
11 ופיקוח מספקים ברמה הפיקודית".

12
13 53. ומכאן העתירה.

טענות העותר

14
15
16 54. העותר טוען כי החלטת המשיב לוקה בחוסר סבירות קיצוני במידה המצדיקה התערבות של בית
17 המשפט. חוסר הסבירות, חוסר ההגינות וחוסר המידתיות בהחלטת המשיב, כמו גם בהחלטת ראש
18 אכ"א, מתבטאים בין היתר בכך שהיא לא נסמכת על מסד עובדתי מספק; היא מתעלמת מנתונים
19 רלוונטיים, לרבות ממצאי חקירת היחקא"פ, הבדיקות והתחקירים שנערכו בעקבות מות המנוח;
20 היא ניתנה מבלי לתת משקל הולם לנתונים רלוונטיים, תוך שקילת שיקולים זרים והיא מאמצת
21 גישה שרירותית ובלתי סבירה בעליל, לפיה די בביצוע עבירה על ידי פקוד כדי לקבוע כי מפקד יחידת
22 החייל נושא באחריות לביצוע עבירה זו.

23
24
25 55. העותר טוען כי לצורך הפעלת סמכות ההדחה לפי נוהל ההדחה נדרשת תשתית עובדתית ראייתית
26 המבססת ברמה סבירה התנהגות של החייל המועמד להדחה, המגבשת את קיומן של אחת מעילות
27 ההדחה ואת קיומם של שאר השיקולים שעל המפקד המוסמך לשקול טרם יממש סמכותו. במקרה
28 זה לא התקיימו תנאים אלו.

29
30 56. העותר טוען כי קביעת המשיב בהבהרותיו כי "ממצאי הבדיקות שנערכו הצביעו על מספר תקלות
31 ושגיאות שאירעו בבסיס מצ"ח ב"ש" אינה נכונה. העובדה היחידה העולה מממצאי החקירות היא
32 שרכזי המודיעין שהכירו את חובת הדיווח היטב הפרו אותה ביודעין באופן חד פעמי בענייניו של
33 המנוח. החקירות לא הצביעו על מעשה, מחדל או התנהגות אחרת כלשהי מצד העותר שגרמה לכך
34 שרכזי המודיעין הפרו חובתם וככל הידוע, והמשיב אינו טוען אחרת, אף רכזי המודיעין לא טענו כך

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 בחקירתם. כאשר נבדקת כל תקופת פיקודו של העותר על היחידה עולה כי לא רק שלא נמצא כל
2 אירוע חריג, לרבות אי העברת דיווחים, אלא להיפך, העותר זכה לשבחים רבים על תפקודו.
3
4 57. חקירת היחק"פ לוותה לכל אורכה בצמידות על ידי נציג התביעה הצבאית הראשית ואף בוצעו מספר
5 השלמות חקירה לפי דרישת הפרקליטות הצבאית. בשום שלב של החקירה לא עומת העותר עם טענה
6 של כשלים מצדו ולא נמצאו כשלים מצדו. גם יתר ועדות החקירה והבדיקה שעסקו בנושא לא מצאו
7 כשל כלשהו בהתנהלות העותר. צוות המודיעין אכן המליץ לשנות ההנחיות וההוראות החלות בכלל
8 יחידות מצ"ח בנושאים שונים אך במועדים הרלוונטיים העותר פעל לפי ההנחיות וההוראות שהיו
9 בתוקף ואף יותר מהנדרש בהנחיות. מכל התחקירים והבדיקות עלה כי לא נמצא דופי בהתנהלות
10 העותר, גם לא בנושא הליך החפיפה וההסמכה של רכזי המודיעין וגם לא בהליך האיתור והגיוס של
11 המנוח כמקור.
12
13 58. האמירה בהבהרת המשיב כי מעצם העובדה שהעותר היה מפקד הבסיס הוא נושא באחריות לעבירות
14 שבוצעו לכאורה על ידי רכזי המודיעין אינה סבירה ומנוגדת לכל היגיון. על מנת לנקוט צעדים
15 פיקודיים כלשהם, וצעדים חריפים במיוחד כפי שנקטו במקרה זה, קיים הכרח להצביע על אשם
16 כלשהו בהתנהגות העותר באירוע עצמו או בתקופה שקדמה לה. המשיב לא עמד בנטל להצביע על
17 עובדות וממצאים המבססים קשר בין הפרת החובות על ידי רכזי המודיעין ובין מעשה או מחדל של
18 העותר. לא הוצגו ממצאים המלמדים על הפרת פקודות והנחיות מצד העותר, הפרת חובותיו לפיקוח
19 ולבקרה, ידיעה מוקדמת, אירועים קודמים של זלזול או הפרת חובות על ידי רכזי המודיעין בנושא
20 דיווח על אירועים חריגים או הפרת פקודות על ידי רכזי המודיעין בנושאים אחרים. עמדת המשיב
21 לפיה כל עבירה שמבצע פקוד, המבוצעת במסגרת תחומי תפקידו הצבאי, גוררת אוטומטית אחריות
22 למפקדיו - מסוכנת ועלולה לגרור מאות הליכים פיקודיים כנגד מפקדים ברמות השונות, כולל רמות
23 בכירות ביותר.
24
25 59. טענת ה"אווירה" כהסבר להפרת ההוראות על ידי רכזי המודיעין – אין בה ממש. לא רק שלא עמדו
26 בפני המשיב ראיות המלמדות על אוירה פסולה שהביאה להפרת חובות הדיווח המוטלת על רכזי
27 המודיעין אלא להיפך. המסמכים הקיימים לגבי העותר מלמדים על קצין ערכי, אחראי, מקצועי
28 ואכפתי המקפיד על משמעת ודוגמה אישית, ודורש מפקדיו עבודה בהתאם להנחיות. הכינוי הפנימי
29 בו נעשה שימוש ברשת המודיעין של מצ"ח, אותו בחרו רכזי המודיעין למנוח, אינו מבסס "אווירה"
30 כלשהי לה אחראי העותר. סביר להניח כי אם העותר היה רואה את הכינוי הבלתי הולם היה מתערב,
31 אלא שחלפו רק יומיים מאז המנוח נפגש עם רכזי המודיעין ועד ההתאבדות. הוצגה רשימת הכינויים
32 שניתנו למקורות לפני האירוע ומדובר בכינויים לא פוגעניים ולא ניתן ללמוד מהם על "אווירה"
33 פסולה כלשהי.
34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 60. העותר טוען כי החלטות המשיב וראש אכ"א מתעלמות מתפקודו הטוב של העותר לאורך כל שנות
2 שירותו. עוד טוען העותר כי בכתב ההדחה נרשם כי אחת העילות להחלטה היא "פגיעה בטוהר
3 המידות". למרות שהובהר לעותר לאחר פנייתו כי עילה זו אינה רלוונטית לעניינו, טעות זו תומכת
4 בטענה בדבר דעה מוקדמת של ראש אכ"א או לפחות בדבר קלות הדעת בה התקבלו החלטות כה
5 משמעותיות ומרחיקות לכת ביחס לעותר ולעתידו הצבאי.
- 6
7 61. העותר טוען כי ההחלטה לנקוט כנגדו צעדים פיקודיים לוקה בשיהוי ניכר הגורע מהאפקטיביות של
8 צעדים אלה המיועדים להרחיק מיחידתו מפקד שכשל ולהעביר מסר מרתיע לכלל החיילים
9 והמפקדים ביחידה ובכלל יחידות מצ"ח. כאשר צעד כזה ננקט יותר משנה לאחר האירוע, עשרה
10 חודשים לאחר שהעותר השלים תקופת שירות מלאה כמפקד היחידה וקודם לתפקיד אחר, לא ניתן
11 לממש את תכלית הסמכות.
- 12
13 62. העותר מוסיף וטוען כי החלטת ראש אכ"א מגלמת חוסר היכרות וחוסר הבנה עם אופי והיקף
14 תפקידו של העותר כמפקד מצ"ח ב"ש. במהלך 16 החודשים בהם פיקד העותר על בסיס מצ"ח ב"ש
15 בוצעו מאות איתורי מקורות פוטנציאליים והועסקו בפועל עשרות מקורות מודיעיניים. עבודת
16 המודיעין ממוקחת מדווחת ומונחת על בסיס יומיומי מול גורמי המודיעין וההערכה במרחב ולא רק
17 על ידי מפקדי היחידות. העותר התנהל לפי ההנחיות המקצועיות שחלו באותה עת. עיקר מעורבותו
18 ועיסוקו של העותר כמפקד יחידת מצ"ח מוקדש מטבע הדברים למשימתו העיקרית והיא ביצוע
19 חקירות. בתקופה בה פיקד על מצ"ח ב"ש התקבלו וטופלו דיווחים רבים ונפתחו מאות תיקי חקירה,
20 שכל אחד מהם חייב חקירות של עדים וחשודים בהיקף של אלפי חיילים. בתקופה זו הופקו על ידי
21 רכזי המודיעין בבסיס מאות ידיעות מודיעיניות. הוא היה אחראי גם על מתקן מעצר בגזרתו. כאשר
22 טוענים כנגד העותר כי צריך ויכול היה לעשות יותר בפיקוח ובקרה על רכזי המודיעין, צריך לשקלל
23 גם את היקף ותכולת העבודה. המשיב התעלם משיקול זה.
- 24
25 63. העותר טוען כי דווקא בשל ייחודיות התפקיד במצ"ח צריך היה המשיב לתת משקל לגורם המקצועי
26 במצ"ח ולמפקדי העותר בחיל המשטרה הצבאית. מפקדיו דירגו אותו בדירוג החיילי הגבוה ביותר
27 וסברו שהוא ראוי לקידום כקצין מצטיין, גם לאחר האירוע וגם לאחר קבלת ממצאי החקירות
28 והבדיקות. ראש אכ"א סבר אחרת אלא שלא התבסס על ראיות או על ממצאי חקירות.
- 29
30 64. יוער כי בעתירה נטען עוד כי החלטות המשיב וראש אכ"א התקבלו בטרם ניתנה לעותר זכות טיעון
31 וכי המשיב אימץ ואשרר את החלטת ראש אכ"א לנקוט צעדים פיקודיים עוד טרם הוגש ערעור
32 העותר ולכן היה מנוע מלדון בעצמו בערעור. במהלך הדיון בעתירה הודיע ב"כ העותר כי אינו עומד
33 על טענות אלו.
- 34
35
36

טענות המשיב

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 65. בתשובתו טוען המשיב כי החלטתו התקבלה על בסיס תשתית עובדתית ראויה תוך שקילת כל
2 השיקולים הרלוונטיים ובהליך תקין. נטען כי בית המשפט לא אמור להחליף את שיקול דעתה של
3 הרשות הצבאית בכל הנוגע להחלטות פיקודיות ובכלל זה החלטות על סיום תפקידים בצה"ל. הדחה
4 מתפקיד היא פעולה פיקודית מובהקת המסורה למפקד, ראש אכ"א בענייננו. התערבות שיפוטית
5 תהיה רק אם ההחלטה חרגה באופן בולט וקיצוני ממתחם הסבירות ובמקרה דן לא מדובר במקרה
6 חריג.
- 7
- 8 66. המשיב טוען כי משהתברר שנפל פגם חמור בהתנהלות רכזי המודיעין ששירתו תחת פיקודו של
9 העותר החלטת המשיב היא נכונה וראויה. המשיב טוען כי התחקירים והבדיקות העלו כי נפלו מספר
10 תקלות ושגיאות חמורות בבסיס מצ"ח ב"ש, עליו פיקד העותר: כינוי מעליב ולא הולם שניתן למנוח
11 במסמכי המודיעין הפנימיים של רכזי המודיעין; העובדה שסמ"ר ג' נפגש לבדו עם המנוח בחלק
12 מהפגישה, למרות שהיה אמור להיות עמו חונך; העובדה שרכזי המודיעין לא דיווחו על מצוקתו
13 הנפשית של המנוח לגורם כלשהו; העובדה שביום היעלמות המנוח לאחר שנודע שנעלם רכזי
14 המודיעין לא דיווחו לאיש אודות החשש שיפגע בעצמו והסתרת חשש זה. נטען כי העותר נושא
15 באחריות פיקודית ישירה לפערים החמורים שנמצאו באופן פעולת הרכזים ולאווירה ששררה
16 בבסיס, שאפשרה תקלות אלו.
- 17
- 18 67. נטען כי החלטות ראש אכ"א והמשיב מבטאות עמדת מפקדי צה"ל הבכירים לפיה התנהגות פסולה
19 של פקודים, כמו גם אווירה לא מכבדת, אין לה מקום בצה"ל, והמפקדים נושאים באחריות פיקודית
20 לנעשה ביחידות המצויות תחת פיקודם. נטען כי גם אם לא נמצאו כשלים בהתנהלותו האישית של
21 העותר – עצם העובדה שנמצאו כשלים בפעילות רכזי המודיעין מחייבת אותו לשאת באחריות
22 פיקודית לנעשה על ידם. נטען שהעותר לא פעל באופן הדוק לפיקוח ובקרה על הנעשה ביחידתו ולא
23 פעל לייצר אווירה הולמת בקרב פקודיו שתבטיח הקפדה ורגישות בנושאים הנוגעים לחיי אדם, גם
24 אם בזמן אמת לא היה מודע למעשי פקודיו.
- 25
- 26 68. המשיב טוען כי גם במקרים דומים אחרים, בהם נמצאו כשלים שונים בתפקוד פקודים שהובילו
27 לאירועים מצערים, נמצא כי מפקדי צה"ל נושאים באחריות פיקודית וננקטו נגדם צעדים פיקודיים.
28
- 29 69. אשר לטענת השיהוי, נטען, ההחלטות התקבלו רק לאחר שהוצגו למשיב ממצאי הבדיקות השונות
30 שנערכו בעניין מות המנוח.
- 31
- 32 70. במהלך הדיון בעתירה הבהירה ב"כ המשיב כי המשיב אינו טוען שעצם העובדה שפקוד של העותר
33 עשה מעשה לא תקין גרמה להדחתו. נטען כי "ההתנהגות שלו וחוסר המעש שלו, הם אלה שגרמו
34 לזה שידיחו אותו וזה הבסיס להחלטה. במשמרת שלו קרה האירוע הנורא, ובעקבות האירוע צפו
35 כשלים פיקודיים שלו". וכן נטען כי "נקודת המוצא היא שהאירוע עצמו מלמד על משהו לא תקין

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 רחב יותר... על בסיס האירוע עצמו ניתן ללמוד על תשתית שמלמדת על העדר הנחלה של נורמות
2 ערכיות ביחידה".

3
4 71. ראש אכ"א, החתום על תצהיר התומך בתשובת המשיב לעתירה, ביקש להגיע בעצמו לדיון ולהסביר
5 החלטתו. לצורך כך נקבע דיון נוסף בעתירה במהלכו ראש אכ"א העיד וגם ענה לשאלות ב"כ העותר.
6 ראש אכ"א הסביר כי לפי התרשמותו במקרה זה היה "רצף של דברים שמעידים על חוסר פיקוד",
7 "נזרעו זרעים של זלזול בחיילים, של הפחדת חיילים, של שימוש איום בכוח". "הרצף הוא נורא
8 ברור של אי פיקוד, של חוסר התעניינות בחיילים, של חוסר אווירה שלא אכפת מה קורה למפקד
9 בחדרי החקירות". ראש אכ"א נשאל אם מצא כשלים אחרים מעבר להתנהגות רכזי המודיעין
10 באותם יומיים והשיב: "זאת אווירה". הוא נשאל מה היה צריך העותר לעשות ולא עשה והשיב: "כל
11 יום להיכנס לחדר החקירה", "אי אפשר לשבת במשרד ולתת הנחיות פעם ביום. אני חושב שזה
12 מה שקרה שם". הוא הסכים שהעותר לא הפר כל נוהל וכל הנחייה, כי לא היה כל נתון שהצביע על
13 פגם בהתנהגות העותר לפני הארוע וכי מפקדיו של העותר לא מצאו כל פגם בהתנהגותו. הוא חזר
14 ואמר: "יש פה אירוע שבו חיי אדם קופחו ביחידה שהמפקד עמד בראש". אשר לנושא הכינויים
15 למקורות, נושא רוחבי בכל יחידות מצ"ח, הוא השיב כי לאחר האירוע יצאה הנחייה לכלל יחידות
16 מצ"ח לא להשתמש בכינויים אלא רק בשמות. "זה נכון ששונו ההנחיות אחרי האירוע בהרבה
17 נושאים. הבלבול הזה לכאורה לא מונע מהמפקד את אחריותו".

18
19 72. להשלמת התמונה בכל הנוגע לעמדת הגורמים המוסמכים בצבא לגבי מספר נושאים רלוונטיים ראוי
20 להביא מספר דברים שנרשמו בתגובת הפצ"ר. לגבי פעילות רכזי המודיעין בכל הנוגע לגיוס מקורות
21 נרשם (סעיף 92): "גיוס מקורות הוא פעילות שגרתית הנעשית במסגרת תפקידם של המשיבים 8
22 ו-9 [הם רכזי המודיעין] ומהווה חלק מהנדרש במסגרת תפקידם. על אף שפעילות זו, בדומה
23 לחקירות ולגביית עדויות על ידי גורמי אכיפה, עשויה ליצור לחץ אצל המגויס, אין המדובר ביצירת
24 סיכון בלתי סביר. פגישה זו הייתה דומה לפגישות אחרות שעניינן גיוס מקורות מודיעיניים.
25 בהקשר זה יודגש כי על בסיס הראיות שנאספו לא ניתן היה לבסס קביעה, ברף הנדרש בפלילים,
26 כי נפל פגם בהתנהלות המשיבים 8 ו-9 בהליך גיוסו של ניב ז"ל כמקור, וודאי שלא פגם כזה אשר
27 מבסס סיכון בלתי סביר לגרימת התאבדות".

28
29 73. לגבי אחריות העותר נרשם בתגובת הפצ"ר: "חשוב להדגיש כי טענות העותרים ביחס למשיבים 6-
30 4 [העותר הוא משיב 3] כלליות ואינן מבוססות על נתונים או טענות קונקרטיות. דומה שהעותרים
31 מפנים את העתירה גם כלפיהם אך ורק משום ששירתו בעת הרלוונטית בתפקידים אותם מילאו.
32 ברי, כי העובדה שפלוגי ממלא תפקיד כלשהו, אינה מעלה מיניה וביה חשד למעורבותו בעבירה
33 פלילית, המיוחסת למי מהכפופים לו פיקודית או מקצועית".

34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

74. וביחס לעותר נרשם כי "ראוי לחדד, כי מחומר החקירה עלה כדלהלן: א. המשיב 3 לא ידע על גיוסו של ניב ז"ל כמקור, וגם לא נדרש היה לדעת על כך לפי ההנחיות המקצועיות...ב. בפגישת העבודה העתית שערך המשיב 3 עם גורמי המודיעין בבסיס שעליו פיקד, אשר נערכה ביום 6.1.19, הוא הזכיר כי יש לעדכן אותו ואת המשיב 5 בכל אירוע חריג הנוגע למקור או למועמד לגיוס, ובין השאר, לגבי כוונות אובדניות...ג. אף כאשר התקבל דיווח מיחידתו של ניב ז"ל בדבר העדרו, המשיב 3 לא ידע שניב ז"ל גויס כמקור...ד. רק בשעה 02:44 – שעה שניב ז"ל כבר נעדר פרק זמן ממושך ונערכו אחריו חיפושים נרחבים, במהלכם נקט המשיב 3 גישה אקטיבית וערך בירורים ובדיקות ביחס לניב ז"ל במסגרת מאמצי החיפוש, נודע לו בדבר הפגישה בין ניב ז"ל למשיבים 8 ו-9...." בעמדת הפצ"ר נשללה מכל וכל טענה שהעלתה משפחת המנוח, כאילו העותר קיבל מספר שבועות לפני האירוע אזהרה ממפקד הגדוד של המנוח לגבי גיוס חיילים מהגדוד כמקורות (סעיפים 170-179).

75. בעמדת הפצ"ר הודגש כי מהחקירות עלה שיש לבחון את דרכי הפעולה של מערך המודיעין במצ"ח בהיבט המערכתי הרחב ולכן הוקם צוות לבחינה מערכתית כאמור. ממצאי הצוות מלמדים על לקחים מערכתיים רבים, אך אינם מלמדים על שיטות גיוס והפעלת מקורות פסולות.

דיון והכרעה

76. הדחת העותר בוצעה לפי פרק ב' לנוהל ההדחה. "הדחה" מוגדרת כ"הפסקת תפקידו של חייל כתגובה על התנהגותו". "התנהגות" מוגדרת "במעשה או במחדל". סעיף 46 קובע כי "הדחה יכולה להיות מתפקיד מסוים שממלא החייל באותה עת או מסוג מסוים של תפקידים בצה"ל".

סעיף 47 לנוהל ההדחה קובע כך:

"ניתן להדיח חייל אם קיים יסוד סביר להניח, כי התנהגותו היא אחת

מאלה (אף אם לא נפתחו הליכים):

א. התנהגות הפוגעת במשמעת היחידה, במורל היחידה או ביעילות

פעולתה;

ב. התנהגות הפוגעת בטוהר המידות או בערכי הצבא;

ג. התנהגות החורגת מאמות המידה הנדרשות מחייל בדרגתו או

במעמדו בצבא, או שיש בה משום סטייה בולטת מהנדרש

מהחייל במילוי תפקידו".

סעיף 48 קובע:

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 "המפקד המוסמך רשאי להורות על הדחת חייל לאחר ששקל, בין
2 היתר, את הדברים הבאים:
3 א. מידת חומרתה של ההתנהגות;
4 ב. תפקודו של החייל;
5 ג. מידת התאמת החייל לתפקיד או לסוג התפקידים שהוא ממלא
6 לאור ההתנהגות;
7 ד. השפעת ההתנהגות על נורמות ההתנהגות והמשמעת בצה"ל
8 בכלל, וביחידתו בפרט;
9 ה. מידת היות ההתנהגות מאפיינת את אופיו של החייל, לרבות
10 מידת החשש, כי החייל ישוב וייכשל בהתנהגות דומה".

11
12 77. התנאי להפעלת סמכות ההדחה הוא, אם כן, קיומו של "יסוד סביר להניח" כי התנהגות החייל היא
13 אחת מאלו המנויות בסעיף 47, כאשר חובה לשקול את השיקולים המפורטים בסעיף 48. החלטת
14 ההדחה של ראש אכ"א, מושא העתירה, היא ההחלטה שאושרה על ידי המשיב, קובעת שהתנהגותו
15 של העותר מהווה, כך לפי נוסח ההחלטה: "חריגה מאמות המידה הנדרשות מחייל בדרגתו או
16 במעמדו בצבא, או שיש בה משום סטייה בולטת מהנדרש מחייל במילוי תפקידו, פגיעה בטוהר
17 המידות או בערכי הצבא". בשלב מאוחר יותר, כאמור, הובהר כי נושא "טוהר המידות" נרשם בטעות
18 בהחלטה.

19
20 78. החלטה זו, של המשיב, נתונה לביקורת שיפוטית של בית משפט זה כהחלטה מנהלית. בית המשפט
21 העליון כבר קבע בעבר כי איוש תפקיד צבאי ביחידה צבאית על ידי מי שמשרת שירות צבאי סדיר
22 מסור לשיקול דעת הרשויות הצבאיות הנוגעות בדבר והיקף ההתערבות של בית המשפט בהחלטות
23 מסוג זה הוא מצומצם ויחול רק במקרים חריגים (בג"ץ 3194/10 צוריאנו נ' שר הביטחון
24 (23.3.2011); בג"ץ 4092/20 מירית ברזילי נ' הרמטכ"ל (14.9.2020)). עם זאת, נקבע כי: "שיקול-
25 דעתו של הרמטכ"ל, רחב ככל שיהיה, אינו שיקול-דעת מוחלט. הרמטכ"ל, ככל רשות ציבורית,
26 פועל כנאמן הציבור והוא מחויב להפעיל את שיקול-דעתו בהגינות, בסבירות, בטוהר לב ובתום-
27 לב, בלא שרירות וללא שיקולים זרים ותוך שהוא בוחן את מכלול השיקולים הרלוונטיים...החלטה
28 אשר נתקבלה תוך התעלמות משיקול רלוונטי, תוך מתן משקל בלתי ראוי לשיקול זה או אחר, או
29 תוך איזון בלתי סביר בין מכלול השיקולים, חורגת מגדר מתחם הסבירות...החלטה כזו אינה
30 עומדת במבחן המידתיות ... במקרים אלו, יתערב בית-המשפט. בהתערבותו, אל לו לבית-המשפט
31 לשים את שיקול-דעתו במקום שיקול-דעת הרמטכ"ל. אל לו לשאול כיצד הוא היה מחליט לו עמד
32 במקומו של הרמטכ"ל, אלא עליו לבחון אם כל השיקולים הרלוונטיים לקבלת ההחלטה עמדו לנגד
33 עיניו של הרמטכ"ל; אם ניתן לכל שיקול המשקל המתאים והראוי לו ואם נעשה האיזון הנכון
34 והראוי בין השיקולים. בחינה זו תיעשה לאור עקרונות היסוד של השיטה, כפי שאלו משתקפים
35 בחקיקה ובפסיקה ולאור ערכי היסוד והנורמות של החברה" (בג"ץ 1284/99 פלונית נ' ראש המטה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 הכללי, פ"ד נג(2) 62 [1999] והאזכורים שם. ראה עוד: בג"ץ 1868/00 גולן נ' ראש המטה הכללי
2 .((8.5.2020))
3

4 79. ועוד נקבע: "מערכת יחסי השירות בין חייל בשירות קבע לבין הצבא איננה חסינה בפני ביקורת
5 שיפוטית. בהיותה נגזרת מהמשפט הציבורי, נתונה מערכת יחסים זו לביקורת בית המשפט הגבוה
6 לצדק, הבוחן אותה בשים לב לאמות המידה המקובלות של פיקוח שיפוטי על מעשי הרשות
7 הציבורית. במסגרת זו נבחן אם נהגה הרשות הציבורית בעניינו של החייל בגדרי סמכותה ועל פי
8 כללי הפעלת שיקול הדעת ואמות מידה של הגיונות המתחייבים מרשות ציבורית, או שמא פעולתה
9 נגועה בטעמים בלתי ענייניים, בחוסר תום לב או בשרירות. הבחינה תיגזר מטיבו של הנושא העומד
10 לדיון ובהתחשב באופייה המיוחד של המסגרת הארגונית שבה מדובר ובתכליתה. כמקובל בביקורת
11 שיפוטית על מעשה המינהל, לא יחליף בית המשפט את שיקול דעתה של הרשות בשיקול דעתו
12 הוא, אלא יבחן אם הרשות הפעילה את סמכותה כדין על פי אמות מידה הנהוגות במשפט הציבורי.
13 מידת הריסון הננקטת דרך שגרה בביקורת שיפוטית על מעשי המינהל חלה, וביתר שאת, בעניין
14 מדיניות הצבא בנוגע לשירות של חייליו. הצבא הוא מסגרת שירות מיוחדת שעליה מוטלת משימה
15 כבדה ביותר של הגנה על ביטחון המדינה. חיילי הצבא הם המשאב האנושי העיקרי והחיוני שעליו
16 בנויה המערכת הצבאית, ואין גורם חשוב ממנו לקביעת רמתו ואיכותו של הצבא. כך הוא באשר
17 לכשירותו המבצעית של הצבא, וכך הוא באשר לרמתו הערכית-מוסרית. משכך, הביקורת
18 השיפוטית על מדיניות הצבא באיש תפקידים צבאיים, ובכלל זה בהתרת התחייבויות אנשי קבע
19 לשרת בצה"ל בשל אי-התאמה, מתאפיינת במידת ריסון מיוחדת" (בג"ץ 6840/01 פלצמן נ' ראש
20 המטה הכללי, פ"ד ס(3) 132 [2006]).
21

22 80. יודגש כי החובה לבסס החלטה מנהלית על תשתית עובדתית מספקת היא תנאי מוקדם לקבלת כל
23 החלטה מנהלית תקינה. אין טעם בהחלטה שנימוקיה סבירים וראויים, אם אינה מתאימה לנסיבות
24 העובדתיות. על מנת לעמוד בדרישה זו, מוטלות על הרשות שתי חובות מצטברות – החובה לאסוף
25 ראיות, שישמשו כתשתית להחלטה, והחובה לבסס את החלטה על ראיות מספקות (בג"ץ 2013/91
26 עיריית רמלה נ' שר הפנים, פ"ד מו(1) 279 [1991]; דפנה ברק ארז משפט מינהלי כרך א 439 (2010)
27 .((
28

29 81. נוכח הלכות אלו, המחייבות, מחד גיסא, בחינת החלטת המשיב לפי כללי המשפט המנהלי, ובראשם
30 סבירות ותשתית עובדתית מספקת, כאשר במסגרת זו גם נוהל ההדחה מחייב קיום "יסוד סביר
31 להניח" שמדובר בהתנהגות המקימה עילת הדחה, ומאידך גיסא, ריסון של בית המשפט במסגרת
32 התערבותו בהחלטת המשיב, יש לבחון את ההחלטות מושא העתירה.
33

34 82. שקלתי היטב טענות הצדדים, שמעתי גם את דברי ראש אכ"א ועיינתי במלוא המסמכים שהוגשו.
35 אני סבורה שמדובר במקרה חריג בו נדרשת התערבות בית המשפט בהחלטה המנהלית, כיון שזו

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 אינה עומדת במבחני הסבירות, אינה נשענת, ולו באופן מינימלי, על תשתית עובדתית וראייתית
2 התומכת בה, מתעלמת מעובדות רלוונטיות רבות ומעמדת כל הגורמים המקצועיים ואינה מידתית.
3 ההתרשמות העולה היא, למרבה הצער, כי נעשה מאמץ "בכל מחיר" למצוא, כמטרה שסומנה בשיהוי
4 רב ובשרירות, אחראי נוסף לאירוע הכואב והטראגי, מעבר לשני רכזי המודיעין שהיו מעורבים
5 אישית באירוע, ובלבד שיהיה זה מישהו בדרגה בכירה יותר מהם. עיון בהחלטות מושא העתירה מול
6 העובדות והראיות המנהליות ומול מסקנות כל הגורמים המקצועיים והפיקודיים שבדקו וחקרו
7 האירוע מלמד על פער עצום ולא מוסבר ביניהן. איסוף העובדות, הוא השלב הראשון אותו יש לעבור
8 טרם קבלת ההחלטה המנהלית, בוצע כהלכה, באמצעות מספר ועדות וצוותי חקירה ובדיקה שחקרו
9 האירוע. אלא שההחלטה אינה תואמת את העובדות שנאספו ואת ממצאי אותם גופים שחקרו
10 האירוע. לא ניתנה כל הנמקה מדוע הוחלט לקבל החלטה הסוטה מממצאי ומסקנות גופים אלו.
11 העובדות והראיות בתיק זה אינן יכולות, ולו בדוחק, לבסס את ההחלטות ודומה שלא בכדי
12 ההחלטות נוסחו באופן כללי ואינן מפרטות התשתית העובדתית הקונקרטית עליהן הן נסמכות.
13 דומה שההחלטה להדיח את העותר מתבססת על תחושה סובייקטיבית וכעס על עצם האירוע,
14 בהתעלמות מוחלטת מהעובדות הרלוונטיות ומכל התחקירים וועדות הבדיקה שמונו.
- 15
16 83. החלטת ראש אכ"א קובעת באופן לקוני, כוללני ולא מנומק, כי העותר "לא מימש את אחריותו
17 הפיקודית בהליכי פיקוח ובקרה נאותים" וכי "תחת אחריותו הפיקודית הופרו נהלים מחייבים
18 ביחידה באווירה שאפשרה לתקלה כה חמורה לצמוח". במסגרת ההחלטה, בה הוחלט, בבהילות
19 ובפתאומיות רבה, לאחר חלוף כ- 16 חודשים מהאירוע, על צעדים פיקודיים מרחיקי לכת נגד העותר,
20 לא ניתן כל נימוק קונקרטי - עובדתי. לא הוסבר מהי התנהגותו הפסולה של העותר עצמו, כנדרש
21 בנוהל ההדחה, מעבר לעצם היותו מפקדם הישיר של שני רכזי המודיעין. לא הוסבר מהי התשתית
22 העובדתית עליה נסמכת ההחלטה. המילים המוטחות בעותר שוב ושוב הן כלליות, בבחינת סיסמאות
23 ומסקנות ערטילאיות בלבד: אי מימוש אחריות פיקודית, העדר הליכי פיקוח ובקרה, אווירה
24 שאפשרה לתקלה לצמוח, נורמות פסולות ועוד מסקנות כלליות. לא פורטו מעשים קונקרטיים,
25 שנמצאו במסגרת שלב איסוף העובדות, אשר מבססים מסקנות כלליות אלו ביחס לעותר. לא פורט
26 מהו ה"יסוד הסביר" הנדרש בנוהל ההדחה, המגבש המסקנות, מעבר לתוצאה הידועה, כי רכזי
27 המודיעין הפרו הנחיות ברורות להן היו מודעים היטב. לא הוסבר מדוע, למרות שכל ממצאי
28 התחקירים לא מצאו דופי בהתנהלות העותר ולמרות שתפקודו זכה לשבחים רבים – הוחלט כי נפל
29 כשל בהתנהגותו, ומהו בדיוק אותו כשל.
- 30
31 84. ההנמקות להדחת העותר מתמצות, למעשה, בשני ראשים: "אווירה" ביחידה עליה פיקד העותר,
32 שאפשרה הכשלים בהתנהלות רכזי המודיעין, והעדר "הליכי בקרה ופיקוח" מצד העותר. הנמקות
33 אלו, לא רק שאינן נתמכות בראיה מנהלית כלשהי, אלא שהן, כאמור, מנוגדות באופן בולט לכל
34 הראיות והנתונים הרלוונטיים שעמדו, או היו צריכים לעמוד, לפני המשיב, ובמיוחד מנוגדות לכל
35 התחקירים וממצאי הבדיקות שנערכו בצבא על ידי הגורמים השונים, לרבות הגורמים המקצועיים

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 בחיל המשטרה הצבאית. החלטת ההדחה מתעלמת ומאיינת, למעשה, את ממצאי כל ועדות החקירה
2 והבדיקה שפעלו בכל התחומים הרלוונטיים, אף מטעמו של ראש אכ"א עצמו, באופן יסודי ומעמיק,
3 אספו ראיות, שמעו עדים, בחנו הנהלים, קבעו מסקנות והמליצו המלצות. התעלמות זו נעשתה ללא
4 כל נימוק והסבר, באופן שרירותי ולקוני, בבהילות ולאחר שיהוי רב, באופן המעורר אי נוחות רבה.
5
6 85. נחזור בקצרה על העובדות הרלוונטיות לאורן היה על המשיב לבחון את עניינו של העותר. ראשית,
7 עד האירוע הנדון לא היה כל אירוע חריג ביחידה עליה פיקד העותר ולא היו כל "אורות אדומים" או
8 "דפוסי פעולה" בעייתיים בנושא כלשהו הקשור לתפקוד היחידה. לא היו כל אירועים של אי דיווח
9 על מקרים שהיה צריך לדווח עליהם לפי הנהלים. לא היה כל מקרה של זלזול בחיי אדם, לרבות
10 במגע עם מקורות. לא היה כל מקרה של הפרת הנחיות או נהלים על ידי העותר או מי מפקודיו
11 ביחידה, לרבות שני רכזי המודיעין. לא היה כל מקרה בו התברר שהעותר לא פיקח או לא ניהל הליכי
12 בקרה מספקים ביחידה עליה פיקד. חזקה שאם היה ולו מקרה נוסף אחד – הדבר היה נרשם בדוחות
13 הוועדות שחקרו האירוע. לעומת היעדר מקרה של היעדר פיקוח ובקרה – קיים תיעוד **אך יומיים לפני**
14 **האירוע** על כך שהעותר חזר והדגיש בפני אותם רכזי מודיעין שיש לדווח על כל מקרה בו יש חשש
15 לנטייה אבדנית של מקור ודרש לדווח על כל מקרה חריג. רכזי המודיעין ידעו, כאמור, היטב על חובה
16 זו ולא נטען אחרת.
17
18 86. שנית, אין בדל של ראיה לגבי "אווירה" של זלזול בנהלים ובחיי אדם ביחידה עליה פיקד העותר או
19 לגבי תרבות יחידתית בעייתית. איש לא טען זאת ולא נרשם דבר אודות "אווירה" פוגענית ומזלזלת
20 כלשהי בדוחות הוועדות ובתחקירים. אין כל עדות התומכת בטענה זו. ושוב, חזקה שאם מדובר היה
21 ביחידה בה יש "אווירה" חריגה שאינה תואמת את ערכי הצבא ואם זו הייתה "רוח המפקד" - היו
22 הדברים מתגלים ונרשמים בתחקירים הרבים שנערכו. כפי שנטען גם על ידי המשיב, "אווירה" אינה
23 צומחת ביום אחד אלא נוצרת במהלך תקופה. אם הייתה אווירה חריגה – היו צריכות להיות עדויות
24 וראיות לקיומה לגבי התקופה שקדמה לאירוע. לא ניתן להסיק על "אווירה" ממקרה נקודתי וחד
25 פעמי שאירע - כואב, מכעיס וקשה ככל שיהיה. הראיות לגבי תפקוד העותר ביחידה הן הפוכות. לא
26 רק שלא היו עדויות על אווירה מזלזלת ביחידה ואי קיום הליכי בקרה ופיקוח, אלא להיפך. קיימים
27 מסמכים רבים, לרבות מסמכים שנערכו על ידי מפקדי העותר ופקודיו, התומכים בכך שהעותר תפקד
28 באופן מצטיין כמפקד היחידה, תוך הפגנת מקצועיות ורצינות, באופן מעורר השתאות, כפי שתפקד
29 בתפקידו הקודמים וכן כפי שתפקד בתפקיד אותו מילא עד הדחתו. הוא תואר כמפקד אקטיבי,
30 אכפתי וזמין תמיד. התנהלותו במהלך חיפושי המנוח, עוד לפני שידע על כך שרכזי המודיעין נפגשו
31 עם המנוח, צוינה באופן חיובי במסגרת התחקירים. "רוח המפקד" העולה מהמסמכים היא דווקא
32 של פיקוח, בקרה ואווירה עניינית, מכבדת ומקצועית.
33
34 87. שלישית, אין חולק שהעותר פעל בהתאם לכל ההנחיות שחלו באותה עת. לא נמצא כל פגם באופן
35 ניהול היחידה, לרבות בנושא גיוס המקורות והליך ההכשרה וההסבה של סמ"ר ג'. העותר לא היה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 צריך לדעת על כל מקור שמזומן לפגישה באופן שגרתי וגם לא היה האחראי המקצועי על רכזי
2 המודיעין. היו תחת אחריותו נושאים רבים אותם מילא בהצלחה ובהם ביצוע מאות חקירות
3 ואחריות על מתקן מעצר. העותר לא אמור היה להשתתף בכל פגישה ובכל שיח עם מי שמועמד להיות
4 מקור ולא עלתה כל טענה כזו, שאף אינה מתיישבת עם ההיגיון, בתחקירים או בכל פורום אחר.
5
6 88. רביעית, שני רכזי המודיעין היו אנשי קבע מנוסים וותיקים, בעלי תפקידים פיקודיים בעצמם. אין
7 מדובר במקרה בו חייל בתפקיד הזוטר ביותר, "ש"ג", נושא לבדו באחריות לכשל מערכתי תוך חילוץ
8 יתר המעורבים מאחריות. סמ"ר ג' נחשב איש קבע מקצועי ומצטיין, כאשר קצין המודיעין שהיה
9 אחראי עליו ציין כי נכח עמו בפגישות עם מקורות והוא השרה אוריה נוחה. אוריה נוחה מצדו של
10 סמ"ר ג', שאינה אווירת "שימוש איום בכוח" או "הפחדת חיילים", כפי שנטען על ידי ראש אכ"א
11 במהלך הדיון, אלא להפך, עולה גם מהקלטת השיחות בינו ובין המנוח, במהלכן אף הפנה לדברים
12 שאמר למנוח בפגישה, המעידים על ניסיון להרגיע אותו שוב ושוב. גם בתגובת הפצ"ר נאמר כי
13 הפגישה עם המנוח הייתה פגישה רגילה ולא חריגה ואין יסוד לחשוב אחרת. יוער, כי נושא הכשרתו
14 והסמכתו של סמ"ר ג' היה באחריותו המקצועית של קצין המודיעין ולא של העותר ולא נטענה בנושא
15 זה כל טענה כנגד העותר במהלך השימוע שנערך לו וגם לא בהחלטת ראש אכ"א ובהבהרה שניתנה
16 בעקבותיה. הנושא הועלה לראשונה בהבהרת המשיב מיום 19.8.20 כטענה חדשה לחלוטין אך הטענה
17 מנוגדת לממצאי התחקירים המקצועיים כי לא נפל פגם בהליך זה. מהתחקירים עולה, כאמור, כי
18 הכשרתו של סמ"ר ג' הייתה הרבה יותר ארוכה מהנדרש לפי ההנחיות שהיו באותה עת, ושוב, לא
19 נמצא כל כשל מטעם העותר בנושא.
20
21 89. לאחר שהתבקשה מראש אכ"א הבהרה להחלטתו הכוללת הועלה על ידו נושא הכינוי הלא הולם
22 שניתן למנוח כנימוק היחיד, למעשה, המבסס, לשיטתו, "אווירה" מזלזלת ביחידה. נושא הכינוי
23 אשר, כאמור לא נכלל בהחלטת ראש אכ"א ואף הוא הועלה רק בדיעבד, זכה להדגשה רבה גם במהלך
24 הדיונים בעתירה ונותר, למעשה, הנימוק הקונקרטי היחיד המנמק את החלטת ההדחה. לטעמי, גם
25 נושא זה לא יכול לבסס מסקנה בדבר התנהגות כושלת של העותר. בכל יחידות מצ"ח היה נהוג
26 באותה העת, ויש להניח שמדובר היה בנוהג לא חדש, לכנות מקור בכינוי במסגרת מערכת המודיעין
27 הפנימית, כינוי שידוע רק לאנשי המודיעין, וכמובן לא למקור עצמו, כדי למנוע חשיפת פרטים מזהים
28 על המקור. העותר לא המציא את נושא הכינויים ולא הגה אותו ויש להניח שכלל המפקדים הבכירים
29 הקשורים לנושא חקירות מצ"ח ידעו כי למקורות במצ"ח ניתנים כינויים פנימיים שונים. רק לאחר
30 האירוע הוציא ראש אכ"א, האחראי על חיל המשטרה הצבאית, הנחייה להפסיק להשתמש בכינויים
31 למקורות. הוצגה רשימת עשרות כינויים פנימיים שניתנו למקורות בתקופת פיקודו של העותר על
32 היחידה והכינויים אינם פוגעניים. העותר הבהיר כי לא היה מאשר הכינוי לאחר שהיה נחשף אליו
33 (ויש לזכור כי אירוע ההתאבדות היה מיד לאחר הפגישה עם המנוח). מקום בו לא הוכח שניתנו
34 כינויים מזלזלים למקורות באופן רגיל לפני האירוע, ומקום בו שיטת מתן כינויים פנימיים למקורות
35 הייתה נהוגה בכל יחידות מצ"ח באותה עת, לא ניתן לקבוע כי הייתה נהוגה אווירה מזלזלת ביחידה

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 62787-08-20 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

- 1 לפני האירוע רק בשל הכינוי שניתן למנוח. יודגש כי נושא הכינוי שניתן למנוח לא עלה בתחקירים
2 המקצועיים ובוודאי לא נזקף לחובת העותר על ידי גורם כלשהו.
3
4 90. ניתן לראות, אם כן, כי כלל העובדות הרלוונטיות אינן מבססות מסקנה כי העותר כשל בהליכי פיקוח
5 ובקרה או כי הייתה אווירה חריגה ובעייתית ביחידה עליה פיקד. להיפך. ההתרשמות היא כי מדובר
6 באירוע נקודתי וחד פעמי, שלא ניתן לקשור אותו להתנהגות העותר או למחדל כלשהו מצדו או
7 לדפוסי פעולה קודמים ביחידה. לא ניתן לקבוע כי היו פעולות אותן היה על העותר לנקוט כמפקד
8 היחידה שלא ננקטו על ידו. הראיות המנהליות אינן יכולות לבסס את החלטת המשיב. ההחלטה
9 מבוססת, למעשה, רק על כך שהעותר היה באותה העת מפקדם של שני רכזי המודיעין והאירוע ארע
10 "במשמרת שלו" מבלי שנמצא פגם כלשהו בהתנהלותו ומבלי שנמצא "יסוד סביר" להחלטה זו.
11 נקיטת אמצעים כה קשים וחמורים כנגדו רק בשל כך, תוך התעלמות מכל התחקירים שנערכו, אינה
12 סבירה, אינה מידתית ואינה מתיישבת עם שיטתנו המשפטית ודומה שאף לא עם ערכי צה"ל והמסר
13 אותו ראוי להעביר למפקדים בצה"ל. הפער העצום בין העובדות, התחקירים המקצועיים
14 והפיקודיים והתנהלות העותר העולה מהראיות ובין ההחלטה מעלה סימני שאלה רבים שלא הופגו.
15 לפער זה מתווספת העובדה שלאחר האירוע, ולאחר שלא נמצא דופי בהתנהלות העותר, החליטו
16 מפקדיו בדרג הבכיר ביותר לקדמו. **היה על המשיב, במסגרת החלטתו, לנמק מדוע מתקבלת, באופן**
17 **חריג, החלטה שאינה מבוססת על העובדות, על התחקירים ועל המלצות מפקדי העותר ואף מנוגדת**
18 **להם. בהעדר הנמקה כזו מדובר בהחלטה חריגה, המצדיקה התערבות של בית המשפט.**
19
20 91. ראש אכ"א הדגיש בדבריו בבית המשפט את העיקרון המנחה בצבא לשמור על חיי אדם ועל כבוד
21 האדם. דברים אלו מקובלים עלי במלואם וראויים להערכה רבה. יש לפעול בכל דרך להגשים עקרון
22 זה ואת עקרון "האדם יקר" שהוצב כעקרון ראשון במעלה על ידי המשיב. במסגרת זו יש להיאבק
23 באופן נחוש ועקבי במקרים של אובדנות בצה"ל, כפי שציין המשיב בהודעת דובר צה"ל. אין חולק
24 על סמכותו וחובתו, לעיתים, של ראש אכ"א לנקוט צעדים פיקודיים ואין חולק על סמכותו לנקוט
25 קו מחמיר עת הוא נוקט צעדים אלו, לפי שיקול דעתו, במיוחד כאשר מדובר באירוע שתוצאותיו
26 קשות כמו מקרה זה. בית המשפט, ככלל, כאמור, לא יתערב בצעדים אלו. עם זאת, צעדים אלו
27 צריכים לעמוד בנהלי הצבא ובכללי המשפט המנהלי. הם צריכים להיות סבירים, מידתיים,
28 ומבוססים על תשתית עובדתית מספקת, להבדיל מתחושה אישית, במיוחד כאשר נערכו תחקירים
29 מקצועיים ופיקודיים לאירוע. הם צריכים להיות מנומקים. מקובלת עלי טענת העותר כי העמדה
30 לפיה כל עבירה שבצע פקוד גוררת אוטומטית ובמנותק מהנסיבות אחריות גם למפקדיו אינה תואמת
31 את מהותה של "האחריות הפיקודית" בצה"ל והרציונל העומד ביסודה, וגם לא את כללי המשפט
32 המנהלי. יוער כי לא הוצגו מקרים אחרים בהם ננקטו צעדים פיקודיים כה חמורים נגד מפקד, שלא
33 נמצא פגם בהתנהגותו האישית (לרבות בפירוט המצוי במסמך שהוגש על ידי המשיב לאחר הדיון,
34 מבלי שהותרה הגשתו). נקיטת צעדים כה חמורים כנגד העותר בנסיבות בהן לא נמצא כל אשם
35 בהתנהגותו עשויה להעלות שאלה נוספת - מדוע לעצור רק בעותר, קצין לא בכיר, שעשוי דווקא

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"מ 20-08-62787 פרנקן נ' ראש המטה הכללי

1 להיחשב ה"ש"ג" בענייננו. הרי כפי שהאירוע קרה ב"משמרת" שלו, האירוע ארע גם ב"משמרת" של
2 מפקדים בכירים ממנו, בכל הדרגים, לרבות גורמים שהיו אחראים באופן רוחבי בצבא לכל נושא
3 איתור, גיוס והפעלה של מקורות במצ"ח, נושא שנמצא שיש לשפרו במסגרת דו"ח צוות המודיעין
4 ודומה שהוא הקושי העיקרי העולה מהאירוע הטראגי.
5
6 92. לאור כלל האמור, דין העתירה להתקבל. החלטת המשיב מיום 23.7.20 מבוטלת וכך גם החלטת ראש
7 אכ"א מיום 25.5.20.

8
9 93. כאמור, צערה, כאבה וכעסה של המשפחה על אבדנה הגדול והחלל שנותר עקב מות המנוח הוא עצום
10 ומובן. עם זאת, בשיטתנו המשפטית מצוי העיקרון לפיו אין מתקנים עוול בעוול ויש להישמר פן יופר
11 עיקרון זה (ראה: בג"ץ 292/61 בית אריזה רחובות בע"מ, ו-2 אח' נ' שר החקלאות, ו-3 אח', טז 20
12 [1962]; ע"א 579/90 מרדכי וגילה רוזין נ' צפורה בן-נון, מו(3) 738 [1992]). ואסיים בדברים שנאמרו
13 לאחרונה במסגרת בג"ץ 1146/20 דליה שחר נ' מדינת ישראל (10.01.2021): "ליבנו עם משפחת
14 המנוחה ועם כאבה. אך אנו אמונים על כללי המשפט ולצערנו כללים אלה אין בכוחם, מעצם טבעם,
15 ליתן תמיד מענה ומזור לשברון הלב שחש הפרט נוכח אירועים טרגיים וקשים המתרגשים עליו
16 בחייו. שברון הלב שנגרם בעטיה של התאונה הקטלנית שבה קיפחה המנוחה את חייה, מלווים
17 וימשיכו ללוות את בני משפחתה כל ימי חייהם. אך עם כל הצער שבדבר קצרה ידו של המשפט
18 להקל על תחושות אלה במקרה דנן".

19
20 94. העותר יוצג, באופן ראוי לציון, על ידי הסניגוריה הצבאית. בנסיבות אלו אין צו להוצאות.

21
22 ניתן היום, ד' שבט תשפ"א, 17 ינואר 2021, בהעדר הצדדים.
23

ארנה לוי, שופטת

24
25
26
27